

INTERPELLATION 4/2004 rd

Tryggad basservice i kommunerna

Till riksdagen

I vårt land har den kommunala självstyrelsen ett stort värde för både medborgare och beslutsfattare. Självstyre för invånarna i kommunerna är grunden för ett demokratiskt samhälle och kommunen är den viktigaste tillhandahållaren av tjänster för allmänheten.

Den kommunala självstyrelsen bygger i väsentlig grad på ekonomisk självförsörjning. Därför är beskattningsrätt och adekvat intern finansiering grunden för och viktiga element i all kommunal självstyrelse.

På senare tid har ökningen i kommunernas skatteinkomster emellertid stannat upp i så hög grad att den ekonomiska självförsörjningen i kommunerna kommer i farozonen. De största problemen med den kommunala ekonomin är att den inte kan förutses och att den är instabil. Det kommer också fram i utvecklingen av kommunalskatten. Inkomsterna av kommunalskatten har nämligen varierat drastiskt. Det bör dock noteras att inkomsterna av kommunalskatten låg på minus bara en enda gång (1997) på 1990-talet, trots att Finland drabbades av en exceptionellt stor samhällsekonomisk kris.

Som läget ser ut nu har inkomsterna från de kommunala skatterna slutat öka. I själva verket är det så att intäkterna av kommunalskatten pekade på minus i fjol och kommer att göra det i år också. I fjol var inkomsterna av kommunalskatten en procentenhet lägre än året innan. I år beräknas inkomsterna vara 1,4 procent lägre än i fjol. Situationen blir ännu allvarligare om man betänker att kommunerna mest hela tiden höjer kommunalskatten.

Sammantaget kommer 2004 vara det tredje året i rad då kommunernas totala skatteinkomster (kommunalskatten plus samfundsskatten) har sjunkit. Den skrala utvecklingen i inkomsterna av kommunalskatten beror dels på den långsamma tillväxten i samhällsekonomin, dels på kommunernas inkomstbortfall till följd av statens inkomstskattebeslut.

Minskade skatteintäkter är inte bara de små kommunernas bekymmer utan också de stora städerna får se sina skatteinkomster öka långsammare än väntat. De avtagande skatteinkomsterna urholkar vitaliteten i hela kommunsektorn.

Det är i och för sig fortfarande i första hand de små kommunerna med färre än 10 000 invånare som fortfarande mest tampas med problemet att få sin ekonomi i balans. Nästa år förväntas dubbelt fler kommuner än i fjol uppvisa ett negativt årsbidrag.

Regeringen bedyrar att den kommunala ekonomin håller på att få mer luft under vingarna. För nästa år räknar regeringen med att kommunernas skatteinkomster ska öka med ungefär fyra procent och regeringen slår sig för bröstet och utlovar större statsandelar.

Tillväxtförväntningarna när det gäller kommunernas skatteinkomster, inte minst kommunalskatten, bygger på mycket lösa boliner eftersom en något förbättrad totalproduktion inte ger utslag i större sysselsättning och därmed inte heller i större skatteinkomster för kommunerna. Det är utan vidare klart att regeringen inte på långt när kommer att klara av att infria löftet om 100 000 nya arbetstillfällen, ett faktum som sä-

kert sätter sina spår i kommunernas skatteinkomster.

Kommunernas välfärdstjänster är hotade eftersom regeringens sysselsättningsmål inte förefaller att slå in, snarare ställs målet på huvudet. Och då går kommunerna miste om skatteinkomster.

I år består merparten av ökningen i de kalkylerade statsandelarna till kommunerna av kompensation för skattebortfall. Nästa år kommer statsunderstöden till kommunerna att stiga i första hand på grund av indexjusteringar och en översyn av kostnadsfördelningen. Ökningen i statsandelarna betyder således inte att kostnadsfördelningen mellan stat och kommuner omvärderas i riktning mot att staten övertar ett större ansvar för finansieringen av kommunala tjänster.

År 2002 fanns det 57 kommuner där statsandelarna var större än kommunens skatteinkomster. I år förväntas 110 kommuner vara i samma situation, alltså en fjärdedel av alla kommuner i vårt land. Ganska exakt hälften av kommunerna har i år ansökt om statsandel enligt prövning.

Vårdgarantin är en viktig sak för medborgarna, och den förväntade avvecklingen av vårdköerna kommer att medföra stora merkostnader för kommunerna. De kommer inte att få full ersättning för sina merkostnader. Det är svårt för kommunerna att stå för sin del av systemet.

Regeringen förutspår att den kommunala ekonomin ska peka uppåt från och med 2008. Detta är bara spekulativa antaganden och bygger på uppgifter om att kommunernas inkomster ökar snabbare medan deras kostnader ökar långsammare.

De senaste åren har kommunernas omkostnader ökat med i snitt 5 % varje år. I år kommer de att öka med uppskattningsvis 4,5 %. Regeringen räknar emellertid med en utgiftsökning på bara 4 % och en samtidigt fyraprocentig ökning av skatteintäkterna. Minister Manninen har sagt: "För att vi ska få en positiv utveckling måste kommunerna föra en strikt utgiftspolitik. Samtidigt behövs det insatser för att effektivisera tjäns-

teproduktionen och för att intensifiera samarbetet mellan kommunerna." Också efter den här kuren kommer kommunernas ekonomi att vara hårt ansträngd och deras möjligheter att ge allmänheten viktig service små.

Staten kompenserar kommunerna för kostnadsutvecklingen i efterskott. Enligt det senaste beslutet skjuts en stor del av kompensationen fram med flera år, vissa ersättningar betalas ut först nästa valperiod.

Att det kommer in så lite i kommunalskatt är ett mycket allvarligt hot mot den kommunala självstyrelsen, men slår också hårt mot basservicen och därmed också mot hela vårt välfärdsamhälle.

Perioden 2000—2003 ökade kommunernas utgifter med i snitt 5,7 % om året. Samtidigt som kommunernas skatteinkomster minskade med 4 % i föl ökade deras kostnader med 4,8 %. I år beräknas skatteinkomsterna minska med knappa en procent medan utgifterna fortfarande ökar med drygt 4 %.

På grundval av det ovanstående och med hänvisning till 43 § i Finlands grundlag framställer vi följande interpellation för att besvaras av den minister som saken gäller:

Under de kommande åren hotas den för medborgarna så viktiga basservicen av försämringar på grund av kommunernas ekonomiska svårigheter trots att kommunerna skuldsätter sig mer och höjer procentsatsen för kommunalskatten. Regeringens bedömning av hur skatteinkomsterna kommer att utvecklas och i vilken takt kommunernas utgifter kommer att öka vilar inte på en hållbar grund. På vilket sätt har regeringen de närmaste åren tänkt tillförsäkra kommunerna adekvat finansiering för att basservicen för medborgarna ska kunna tryggas?

Helsingfors den 5 oktober 2004

Martti Korhonen /vänst
Veijo Puhjo /vänst
Kari Uotila /vänst
Annika Lapintie /vänst
Markus Mustajärvi /vänst
Matti Kangas /vänst
Matti Kauppila /vänst
Anne Huotari /vänst
Unto Valpas /vänst
Jaakko Laakso /vänst
Erkki Virtanen /vänst
Minna Sirnö /vänst
Suvi-Anne Siimes /vänst
Pentti Tiusanen /vänst
Mikko Immonen /vänst
Outi Ojala /vänst
Esko-Juhani Tennilä /vänst
Mikko Kuoppa /vänst
Iivo Polvi /vänst
Eero Akaan-Penttilä /saml
Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Kaarina Dromberg /saml
Leena Harkimo /saml
Pertti Hemmilä /saml
Hanna-Leena Hemming /saml
Jyri Häkämies /saml
Ilkka Kanerva /saml
Jyrki Katainen /saml
Pekka Kuosmanen /saml
Esko Kurvinen /saml
Jere Lahti /saml
Kalevi Lamminen /saml
Jouko Laxell /saml
Suvi Lindén /saml
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Heikki A. Ollila /saml
Reijo Paajanen /saml

Maija Perho /saml
Lyly Rajala /saml
Paula Risikko /saml
Martin Saarikangas /saml
Petri Salo /saml
Sari Sarkomaa /saml
Kimmo Sasi /saml
Arto Satonen /saml
Timo Seppälä /saml
Juhani Sjöblom /saml
Marja Tiura /saml
Irja Tulonen /saml
Raija Vahasalo /saml
Jan Vapaavuori /saml
Ahti Vielma /saml
Jari Vilén /saml
Ben Zyskowicz /saml
Heidi Hautala /gröna
Erkki Pulliainen /gröna
Oras Tynkkynen /gröna
Janina Andersson /gröna
Rosa Meriläinen /gröna
Jyrki Kasvi /gröna
Kirsi Ojansuu /gröna
Osmo Soininvaara /gröna
Ulla Anttila /gröna
Irina Krohn /gröna
Anni Sinnemäki /gröna
Tuija Brax /gröna
Tarja Cronberg /gröna
Päivi Räsänen /kd
Kari Kärkkäinen /kd
Sari Essayah /kd
Toimi Kankaanniemi /kd
Leena Rauhala /kd
Bjarne Kallis /kd
Raimo Vistbacka /saf
Timo Soini /saf
Tony Halme /saf